

دکتر معصومه ابتکار، معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان محیط زیست در گفت و گوی اختصاصی با «طبیعت ایران»: «طبیعت ایران» می تواند پل ارتباطی مردم و علم باشد.

عادل جلیلی، مدیر مسئول نشریه طبیعت ایران: مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور از نظر علمی در جایگاه مناسبی قرار گرفته است. این مؤسسه با انتشار صدها عنوان کتاب و ۷ مجله علمی- پژوهشی که به طور عمده حاصل تحقیقات پژوهشگران و دانشمندان خود است، هم‌اکنون بزرگترین ناشر علمی در حوزه منابع طبیعی ایران محسوب می‌شود. با بررسی مجلاتی نظیر Nature و Science به یک رویکرد جدیدی رسیده‌ایم که بتواند شکاف‌های علمی و اجرایی را پوشش دهد. بنابراین مؤسسه با تجربه گران سنگ علمی و به‌منظور اشاعه یافته‌های علمی خویش به عموم جامعه اعم از سیاستمداران، سیاست‌گذاران، پژوهشگران، دانشگاهیان، کارشناسان و کاربران عرصه‌های منابع طبیعی تصمیم به انتشار نشریه «طبیعت ایران» گرفت. این نشریه با ۷ تا ۸ نفر، دارای

بیشترین دبیر تخصصی بوده و قرار است از دو طریق «توزیع بین سیاستمداران و سیاست‌گذاران کشور (نمایندگان مجلس، هیئت دولت، استانداران، فرمانداران و بخشداران)، دانشگاهیان، پژوهشگران و متخصصان» و همچنین «کیوسک‌های مطبوعاتی برای بهره‌برداران منابع طبیعی و عموم مردم» در دسترس قرار گیرد. حال موجب خرسندی است که بخش گفتگوهای چالشی این نشریه با یکی از دستداران محیط زیست ایران، دکتر معصومه ابتکار، معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان محیط زیست آغاز شد. گفت و گوی مفصل «طبیعت ایران» با بالاترین مسئول محیط زیستی کشور پیش روی شماست.

● **طبیعت ایران:** کارگروه راهبردی مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور در محیط‌های طبیعی ایران پدیده‌های نوظهوری مانند ریزگرد، بحران آب و مواردی از این دست را رصد می‌کند که به چه مقدار بر سیاست تاثیر دارد. این کارگروه اولویت نخست را تغییر اقلیم دانسته است. با توجه به اجرایی شدن تفاهم‌نامه پاریس و امضای آن، نخستین سؤال در مورد فرآیند اجرا و نحوه عملیاتی شدن تفاهم‌نامه پاریس است.

دکتر ابتکار: بحث را از جای خوبی آغاز کردید. تغییر اقلیم یک موضوع جهانی است و نه تنها مورد توجه جهانیان بلکه مورد توجه کشور ما نیز هست. دفتر تغییر اقلیم در کشور در سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۵ به همت مرحوم دکتر تقی ابتکار که بنیان‌گذار علمی این موضوع در سازمان محیط زیست بود شکل گرفت. از آنجا که ایران یکی از تولیدکنندگان نفت و گاز جهان است باید نقشی را در این خصوص ایفا می‌کرد. در آن موقع بیشترین تلاش برای این بود که کشورهای در حال توسعه مسئولیتی نپذیرند، چون بیشترین اتفاقات بر عهده کشورهای صنعتی بزرگ دنیا بود. در این دوران توان‌افزایی، گزارش‌های ملی، اولین و دومین گزارش ملی در حوزه تغییر اقلیم و همچنین کارهای بسیار زیادی از این دست انجام شد. در دوره اخیر هم روی موضوع پژوهش و توان‌افزایی، کار و مقرر شد تفاهم‌نامه جدیدی شکل بگیرد، اما سرعت لازم را پیدا نکرد.

● **طبیعت ایران:** بعد از شکست پروتکل کیوتو؟

دکتر ابتکار: متأسفانه برخی از کشورها زیر بار این تعهد نرفتند و فقط بخشی از این پروتکل انجام شد. گزارش‌های IPCC (The Intergovernmental Panel on Climate Change) حاکی از شتاب‌گیری روند گرمایش زمین است و بالاخره برای همه محرز شد که این اتفاق در حال روی دادن است. بشر به این موضوع رسید که شواهد علمی حاکی از ظهور این مشکل است و باید خیلی سریع اقدام شود. چون روند آسیب‌ها خیلی جدی است و اگر دنیا سرعت به خرج ندهد به آستانه دو درجه می‌رسد و به یک سری آسیب‌ها می‌رسیم که غیرقابل بازگشت است. اگر هم به آستانه چهار درجه برسیم یک فاجعه روی می‌دهد که حاصل آن طوفان‌ها، سیل‌ها، سونامی‌ها و خشکسالی‌ها خواهد بود. درحقیقت، وقایع شدید آب و هوایی (Extreme weather event) روی خواهد داد و از لحاظ اقتصادی کشورها در حوزه‌های مختلف از جمله کشاورزی، منابع طبیعی، شیلات، دریاها، سواحل و جزایر آسیب می‌بینند. قاعدتاً شهرها هم از این آسیب‌ها مصون نخواهند ماند. با این تفاسیر مقدمات توافق پاریس شکل گرفت و ایران هم در شکل‌گیری توافق حضور فعالی ایفا کرد. هم‌زمان از حدود یک سال قبل دستگاه‌های اجرایی کارگروه تغییر اقلیم ملی دولت را تشکیل دادند. دستگاه‌های ذیربط از جمله وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، نفت، صنایع و سایر دستگاه‌ها موظف شدند برنامه کاری خود را ارائه کنند. ما بر اساس سناریوی ۲۰۳۰ آغاز به کار کردیم و به بررسی دستگاه‌ها بر اساس این شاخص پرداخته شد. در ابتدا عددی حدود ۳۰ درصد را برای کاهش کربن پیشنهاد دادند ولی سپس عدد پیشنهادی در هیئت دولت، وزراء و کمیسیون‌ها مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در

نهايت مقرر شد که نسبت به ۲۰۳۰، با ۴ درصد، تعهد قطعی کاهش کربن را بپذیریم. معتقدم که این کار شدنی است چرا که در سیاست‌هایی که از طرف مقام معظم رهبری در خصوص اصلاح الگوی مصرف ابلاغ شده این رقم ۵۰ درصد اعلام شده بود.

مصرف نابجا و غلط انرژی در ایران معادل ۸ تا ۹

برابر اروپا است. حال سؤال اینجاست که با کدام بازدهی و رشد اقتصادی (GDP) این کاهش مصرف امکان‌پذیر خواهد بود. اما از آنجا که کاستن از مصرف انرژی، کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای را به همراه دارد، بنابراین پذیرش این تعهد از طرف دولت، کشورهای اروپایی و آمریکا را متعهد به رفع تحریم‌ها و امکان تبادلات تجاری و فناوری کرده است. از طرف دیگر ایران هم باید به برنامه سازگاری فکر کند چرا که نظیر سایر کشورهای جهان، آسیب دیده و دچار مشکلات عدیده‌ای همچون خشکسالی در حوزه‌هایی مانند دامپروری، کشاورزی، منابع طبیعی، شهری و ... شده است.

● **طبیعت ایران:** با توجه به اینکه ایران جزو ۱۰ کشور آلوده‌کننده دنیا نظیر آلمان به شمار می‌رود، این سوال مطرح است که چرا ایران به این مرحله رسیده و آیا آسیب‌شناسی در این باره صورت گرفته است؟
دکتر ابتکار: (با تأکید) دقیقاً ما هم آسیب‌شناسی کرده‌ایم و سال‌ها این بحث مطرح بوده است. سال‌ها نفت، گاز و سایر مولفه‌های انرژی آسان و با نرخ پایینی در دسترس بوده و در نتیجه آسیب جدی به ما وارد شده است.

● **طبیعت ایران:** چرا با توجه به اینکه یارانه‌ها برداشته شده اما این مشکل همچنان پابرجاست؟

دکتر ابتکار: یارانه انرژی هنوز به‌طور کامل برداشته نشده است. امروزه کشورهای دنیا برای سوخت، عوارض و مالیات سبز در نظر می‌گیرند. مثلاً ۷۰ درصد قیمت سوخت در اروپا مربوط به مالیات است. این عدد برای این منظور شده تا الگوی مصرف انرژی اصلاح شود. طبق توافق پاریس برای مصرف کربن نیز مالیات تعیین شده است. توافق پاریس دو ابزار مهم در برنامه کاهش کربن را برنامه‌ریزی و قیمت معرفی کرده است.

علاوه بر تغییر در برنامه‌های غلط توسعه باید به

دنبال بهره‌گیری از انرژی‌ها و فناوری‌های نو و آموزش‌هایی در این زمینه رفت که می‌تواند در کاهش کربن اثرگذار باشد.

● **طبیعت ایران:** ایجاد ثروت تنها به زمین و سوخت وابسته نیست بلکه می‌توان

از ظرفیت‌های نهفته در صنعت گردشگری، فناوری اطلاعات و نظایر آن نیز بهره برد. نقش بهره‌مندی از این قابلیت‌ها در اقتصاد ایران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟
دکتر ابتکار: شوربختانه استفاده از این ظرفیت‌ها یا به عبارت دیگر اقتصاد خلاق در ایران نقش کم‌رنگی داشته است. دلیل آن را هم می‌توان در دو عامل فراز و نشیب‌هایی که کشور با آن مواجه بوده نظیر جنگ تحمیلی و نبود شناخت کافی در حوزه اقتصاد خلاق جستجو کرد. متأسفانه در این فراز و نشیب‌ها بیشترین حمله به منابع طبیعی وارد شده است.

● **طبیعت ایران:** هر قدر جوامع ما فقیرتر باشند بهره‌برداری از طبیعت نیز بیشتر خواهد بود. آیا مسئولان کشور به این نکته رسیده‌اند؟

دکتر ابتکار: بله. مسئولان محترم کشوری به این دیدگاه رسیده‌اند که باید فشار را از روی طبیعت برداشت. طبیعت در حال حاضر شکننده است و منابع ما هم در آن محدود هستند. بنابراین باید طبیعت از فشار خارج شود. در این حوزه گزارش‌هایی توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که با بحث اقتصاد، هنر و مواردی از این دست مواجه هستند می‌تواند کمک شایانی در اقتصاد کم‌کربن ایفا کند. ولی متأسفانه هنوز با اجرایی کردن این دیدگاه فاصله داریم.

● **طبیعت ایران:** متأسفانه در رده حاکمیتی بسیاری از موضوعات در اولویت نیست.

دکتر ابتکار: خشک شدن دریاچه ارومیه زنگ بیدار باشی برای مسئولان و جامعه بود. چرا که افرادی که تا دیروز بر سر مسائل مختلف پافشاری می‌کردند بعد از این حادثه بیدار شدند. در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۸۰ سازمان حفاظت محیط زیست نه تنها روی این مسئله حساس بود بلکه در باره احداث سد‌ها نیز هشدار داده بود. از عوامل موثر در خشک شدن دومین دریاچه آب شور دنیا می‌توان به نبود ارزیابی اثرات سد‌ها، بی‌توجهی در به‌کار بردن برخی ارزیابی‌های انجام شده، احداث جاده میان‌گذر و همچنین جدی نگرفتن منابع آب به‌منظور توسعه کشاورزی اشاره کرد. در آن زمان ستادی هم تشکیل شد که نشان از شنیده شدن صدای سازمان حفاظت محیط زیست بود. اما در دوره بعدی

موضوع رها شد. همچنین برنامه چهارم توسعه از برنامه‌های توسعه‌ای خوب کشور بود و به عبارتی دوران طلایی از دست رفته محسوب می‌شود که اگر کار احیای دریاچه ارومیه را از همان سال آغاز می‌کردیم قطعاً الان در نقطه خوبی ایستاده بودیم.

● **طبیعت ایران:** دولت در برنامه‌های راهبردی در ارتباط با موضوع تغییر اقلیم به دنبال چه موارد دیگری است؟
دکتر ابتکار: کاهش گازهای گلخانه‌ای و اصلاح الگوی مصرف دو موضوع مهمی است که در سطح بین‌المللی هم به آن اشاره و تأکید شده است. در اقتصاد مقاومتی نیز به اصلاح الگوی مصرف اشاره شده است. اگر در اینجا هم درست انجام شود، ما می‌توانیم به اهداف مورد نظر دست یابیم. هم‌اکنون برنامه اقتصاد کم‌کربن را مصوب کرده‌ایم و با تک‌تک بخش‌ها در حال کار روی برنامه‌های سازگاری هستیم. اما باید فراتر رویم و هر شهر و شورایی خود دارای برنامه سازگاری شود.

● **طبیعت ایران:** این برنامه‌ها در داخل کشور چگونه بررسی و رصد می‌شوند؟

دکتر ابتکار: با دادن گزارش‌های سالانه این برنامه رصد خواهد شد. اگر برنامه سازگاری، احیا و حفاظت اجرا نشود قطعاً فرصتی مثبت و طلایی از دست می‌رود که منتج به از دست دادن زیرساخت‌های طبیعی نظیر بیشتر تالاب‌ها، آب‌های زیرزمینی و ... خواهد شد.

● **طبیعت ایران:** لطفاً در مورد نحوه اجرای توافق پاریس بیشتر توضیح دهید.

دکتر ابتکار: توافق‌هایی نظیر پاریس که موضوع مورد بحث ماست در دولت مصوب شده و برای تصویب به مجلس رفته است. در برنامه ششم نیز برنامه‌های سازگاری گنجانده شده است و هر بخش برنامه کاهش کربن و سازگاری را دارد.

● **طبیعت ایران:** در کنار موضوع تغییر اقلیم، بحران آب نیز

بسیار مهم است. رویکرد سازمان حفاظت محیط زیست در این ارتباط چیست؟

دکتر ابتکار: بدون شک سازمان حفاظت محیط زیست نیز تلاش خود را خواهد کرد و مسئولیت سازمان هم در این موضوعات خطیر است. تنش‌های قومی و مذهبی نیز در بعضی از موضوعات نظیر بحران آب به وجود می‌آید. این مسائل می‌تواند بر اقتصاد، کشاورزی و منابع طبیعی تأثیر بگذارد و یکی از عوامل بازدارنده توسعه کشور شود.

همراه
نبود یا اینکه اگر
ارزیابی داشتند به فاز اجرایی
نرسید. ۲- حدود ۹۳ درصد از مصارف
آب در بخش کشاورزی با کارایی بسیار پایین
انجام می‌شود و ۳- در فقدان نظارت بر آب‌های
زیرزمینی، مسئله مدیریت منابع و مصارف آب جزو
اولویت‌های شماره یک به حساب می‌آید. همچنین نگاه

به آب راهبردی نبوده و متأسفانه نگاه یارانه‌ای از گذشته تاکنون باعث دو چندان شدن این مشکل شده است. برون‌رفت از این چالش هم نیازمند واقعی شدن قیمت آب در صنعت، مصارف خانگی و به‌خصوص کشاورزی است.

● **طبیعت ایران:** ما در سطح کلان هنوز سیستم حکومتی یعنی مدیریت انسان و تامین زندگی او در دنیا پذیرفته‌ایم. به نظر شما اگر در فرایند حکومت‌داری، نیاز انسان‌ها خصوصاً اشتغال در اولویت بود، موفق‌تر عمل نمی‌کردیم؟

دکتر ابتکار: متأسفانه برنامه‌های توسعه‌ای یک‌جانبه بوده‌اند و راهبردی به آنها نگریسته نشده است و از تجارب دنیا هم بهره نگرفته‌ایم. فراز و نشیب‌های متعدد اجتماعی و سیاسی مانع از دید راهبردی بوده‌اند. در جنگ جهانی اول به آمریکا فشار می‌آوردند که باید گندم جنگ را تأمین کند. آمریکا هم دشت‌های وسیعی را زیر کشت گندم برد و استفاده

● **طبیعت ایران:** آیا بازی‌های سیاسی باعث کم‌رنگ شدن این موضوع‌ها نخواهد شد؟

دکتر ابتکار: بله. همین‌طور است. اگر ما با پدیده تغییر اقلیم، درست مواجه نشویم به‌طور یقین ایران فقیر خواهد شد. اکنون در هر برنامه‌ای که تدوین می‌شود موضوع تغییر اقلیم را نیز لحاظ می‌کنیم.

● **طبیعت ایران:** کارگروه راهبردی بحران آب مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، بحران آب را دومین خطر بزرگ برای ایران ارزیابی کرده است. از دیدگاه این مؤسسه سه عامل مهم «تغییر اقلیم و خشکسالی»، «مدیریت» و «افزایش جمعیت کشور» نقش کلیدی را در این بحران بازی می‌کنند. از دیدگاه شما این عوامل از چه اولویت‌بندی در موضوع آب برخوردار است؟

دکتر ابتکار: در ایجاد دلایل تغییرات اقلیمی و تشدید کننده آن می‌توان به این موارد اشاره کرد: ۱- ساخت سدها که متأسفانه در برهه‌ای به یک مسابقه تبدیل شده بود و خیلی از سدها با مطالعات ارزیابی

باشد و دیگری این که ابتدا سهم حقایقها را به رسمیت بشناسیم و بعد برنامه‌ریزی کنیم. طبیعت ایران هم اولویت دادن به حقایق را به‌عنوان یک استراتژی کلان مورد تأکید قرار می‌دهد. نظر شما در این زمینه چیست؟

دکتر ابتکار: دولت و من هم با نگاه مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور موافق هستیم، اما در عمل با این اهداف فاصله داریم. ما نمی‌توانیم طبیعت را نابود کنیم و سپس از آن بخواهیم که خدماتی نظیر تولید اکسیژن، خاک و آب را به ما بدهد. ما باید اجازه دهیم چرخه هیدرولوژیک کامل انجام شود تا بتوانیم خدمات از آن دریافت کرده و آبی برای صنعت، کشاورزی و آشامیدن برداشت کنیم. هر جایی که حقایق را کنار گذاشتیم ضرر کردیم. بنابراین باید به این نکته توجه داشت و آن را عملیاتی کرد، ولی مقاومت‌هایی وجود دارد و تصور می‌شود که یک کشمکش است. در حالی که طبیعت یکی از قدرتمندترین عناصر است و قهر آن همه چیز را نابود می‌کند. برخی اشتباه فکر می‌کنند که می‌توانند وارد کشمکش با طبیعت شوند. این فکر که با خشک کردن تالاب‌ها و دریاچه‌ها بتوان

با مشکل آب دست و پنجه نرم می‌کند، لزومی ندارد که ۳۰۰ تا ۴۰۰ متر از سطح آب زیرزمینی‌اش برای تولید گندم افت کند و شعارش هم این باشد که خودکفایی در گندم ایجاد کرده است. این نگاه، نگاه راهبردی ارزشمندی است اما به چه قیمت؟ اکنون نگاه‌ها در دولت تغییر یافته و دولت به کشاورزان برای مکانیزه کردن، اصلاح الگوی مصرف و ... وام می‌دهد. در حال حاضر بسیاری از کارهای کشاورزی با نگاه نوین و در نظر گرفتن مسائل محیط زیستی انجام شده و وزارت کشاورزی هم در حال پیاده کردن اصلاح الگوی مصرف است.

(با لبخند) وزارت نیرو هم حقایق دشت‌ها و تالاب‌ها را به رسمیت شناخته است. اما در مجموع باید بگوییم که با الگوهای استاندارد فاصله داریم.

طبیعت ایران: حقایق، یکی از موضوعات مورد علاقه مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور و سازمان حفاظت محیط زیست است. دو رویکرد در مورد حقایق وجود دارد. یکی این که هر کسی آب مصرف می‌کند باید همراه با بهره‌وری

از آب‌های زیرزمینی خیلی زیاد شد. به‌دنبال تغییر کاربری اراضی، خشکسالی روی داد. در حدود سال‌های ۱۹۳۰ تا ۱۹۴۰ آمریکا با پدیده نوظهوری مواجه شد و آن هم انباشت حدود ۴۰ میلیون تن خاک بود. در اینجا است که آمریکا قانون کشاورزی را تدوین کرد. بعد از نوشتن قانون دو پیش شرط «حفاظت از منابع آبی» و «حفاظت از خاک» برای کشاورزان مقرر شد. متأسفانه چنین قانونی در ایران مشاهده نمی‌شود چرا که ما از تجارب جهانی بهره‌گیری نمی‌کنیم. دو مورد مذکور حداقل اثری که روی کشاورز می‌گذارد، آموزش اوست.

طبیعت ایران: اکنون ما در راهبرد مشکل داریم. بحث بر سر این موضوع است که امنیت غذایی یعنی خودکفایی در کشاورزی. آیا خودکفایی باید در تولید پروتئین و غلات باشد؟

دکتر ابتکار: امروزه نگاه جدیدی به آب افزوده شده و آن هم آب مجازی و تجارت است. البته آب موضوع نوینی در ادبیات محیط زیست کشور محسوب می‌شود. بنابراین با توجه به مشکل کمبود آب در کشور، می‌توان خیلی از محصولات را وارد کرد. استانی که

کشاورزی را رونق و توسعه داد کاملاً غلط است. در سفری که به تالاب گاوخونی داشتم، مشاهده کردم که کشاورزان روستای ورزنه به چشم خود دیده‌اند که با خشک شدن تالاب، کشاورزی هم در حال نابودی است. بنابراین ما به دنبال آن هستیم که جلوی برداشت‌های غیرمجاز را بگیریم تا کشاورزی دوباره رونق بگیرد. تالاب هورالعظیم در استان خوزستان هم نه تنها باید برای صیادی و کشاورزی احیا شود و رونق یابد، بلکه احیا و رونق آن برای کنترل ریزگردها هم ضروری است.

طبیعت ایران هم اولویت قرار دادن به حبابه را به‌عنوان یک استراتژی کلان مورد تأکید قرار می‌دهد.

● **طبیعت ایران:** برداشت شخصی بنده این است که در سازمان محیط زیست شخصیت خانم دکتر ابتکار به‌عنوان یک فرد کاریزماتیک باعث می‌شود موضوع محیط زیست بیشتر برجسته شود. آیا خود سازمان هم دارای چنین ظرفیتی هست؟
دکتر ابتکار: با تشکر از چنین توصیفی باید بگویم که سازمان در جایگاه معاونت ریاست جمهوری دارای ظرفیت بوده و از پشتوانه‌های لازم قانون اساسی برخوردار است. متأسفانه از گذشته تا کنون یک نگاه انقباضی در قبال ساختار، تشکیلات و امکانات سازمان بوده است. قانون اساسی، به سازمان اجازه داده که جلوی تعدی‌ها را بگیرد اما با تأسف می‌گویم که از لحاظ ساختاری عقب‌نگه داشته شده است.

● **طبیعت ایران:** به‌عنوان مثال، بعد از نشست ریو و ظهور ادبیات توسعه پایدار در جهان و تشکیل دبیرخانه این موضوع در سازمان محیط زیست، متأسفانه سازمان نتوانست این موضوع را به یک گفتمان ملی تبدیل کند. آیا این موضوع را تأیید می‌کنید؟
دکتر ابتکار: در این دولت روی این واژه بسیار کار شده است. چرا که در دستگاه‌های دولتی و هر وزارتخانه‌ای که عضو کمیته ملی است، راهبرد توسعه پایدار نیز وجود دارد.

بالاخص با تصویب اهداف هجده‌گانه STG یک جریان‌سازی عملیاتی و اجرایی توسعه پایدار در وزارتخانه‌ها رخ داده است.

● **طبیعت ایران:** دستگاه‌های نظارتی باید از لحاظ فکری قوی باشند تا تمام دستگاه‌های اجرایی را به چالش بکشند. آیا آن گونه که انتظار می‌رفت عمل شده است؟

دکتر ابتکار: به همت معاونت آموزش، یک پژوهشکده محیط زیست تأسیس شده است که باید نقش راهبردی را در آن جستجو کرد. آموزش تخصصی محیط‌بانان به‌عنوان ضابط قضایی نیز توانسته در این حوزه

تغییر دیدگاه ایجاد کند. بنابراین در اقتدار اینجا کمک بیشتری کرده است. بهره‌گیری از مشارکت مردم در حفاظت از عرصه‌ها هم به‌عنوان یک اقدام پسندیده صورت گرفته است. همچنین سازمان برای هم‌افزایی بهتر با سایر وزارتخانه‌ها تفاهم‌نامه‌هایی امضا کرده است. نظیر آن بحث مدیریت سبز در مدارس است که اول مهر به تمامی مدارس ابلاغ شده و در مجموع ظرفیت‌سازی جدید با وجود محدودیت‌ها صورت گرفته است.

● **طبیعت ایران:** تشکیل وزارت منابع طبیعی و محیط زیست از جدی‌ترین مباحث روز بوده و در مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور نیز این بحث با حضور اعضای هیئت علمی مورد کنکاش قرار گرفته است. ما معتقدیم سازمان محیط‌زیست به‌عنوان یک دستگاه نظارتی مستقل باقی بماند و شایسته است سازمان در قالب یک دستگاه نظارتی عمل کند و نه در حد یک آزمایشگاه برای کنترل کیفیت هوا و نظایر آن. به عبارت دیگر بهتر است این سازمان در راهبرد و سیاست‌ها نظر بدهد و نظارت کند. کشور نیازمند یک وزارت منابع طبیعی است. نظر شما چیست؟

دکتر ابتکار: سازمان از سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌ها همانند سایر کشورها در حوزه راهبرد، تدوین و مقررات، استاندارد، ضوابط و سیاست‌ها که جزو کارهای سازمان است استفاده می‌کند. در ضمن کمک به عملیاتی کردن یعنی ایجاد یک ساز و کار بین بخشی

را فراهم می‌کند. مثلاً آلودگی هوا که دارای یک کارگروه ملی است و تمام دستگاه‌ها در آن کارگروه پاسخ می‌دهند. در هر شهری نیز این کارگروه وجود دارد که متشکل از سازمان‌های ذیربط هستند. چرا که با یک موضوع فرابخشی روبه‌رو هستیم. یک سنجش MRV نیز داریم که با آن به بررسی وضعیت محیط‌زیست می‌پردازیم و بر اساس آن به برنامه‌ریزان کشور می‌گوییم که چگونه برنامه‌ریزی کنند.

● **طبیعت ایران:** لطفاً در پایان نظرتان را در مورد انتشار نشریه «طبیعت ایران» بیان کنید.

دکتر ابتکار: از کار بسیار ارزشمند مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور تشکر می‌کنم و معتقدم پژوهش باید کاربردی باشد چرا که بیشترین مسائل و بحران‌های کشور امروزه در شرایطی رخ می‌دهد که پژوهشکده‌های زیادی داریم ولی وقتی به کار بست می‌رسد هنوز خیلی دست‌نیافتنی هستند. متأسفانه دانشگاه‌ها نقش انتزاعی یافته‌اند و این قابل توجیه نیست که با وجود تولید علم در حوزه کاری همچنان دچار مشکل باشیم. نشریه طبیعت ایران علاوه بر کاربردی شدن علم، می‌تواند پل ارتباطی بین مردم و علم را مستحکم‌تر کند.

